

ПРОБЛЕМИ ИЗВИЋАЊА У САВРЕМЕНИМ УСЛОВИМА

Измењена организација јединица савремених армија која се спроводи у циљу њиховог прилагођавања за дејства у условима употребе средстава за масовно уништавање, нова борбена средства и предвиђен карактер будућих борбених дејстава указују на то да се извиђање неће моћи ни организовати ни вршити по ранијој шеми и захтевају предузимање мера за његово усклађивање са захтевима савремених борбених дејстава. Улога извиђачке активности одређена је њеним утицајем на организацију и вођење сваког појединог борбеног дејства у коме ће успех или неуспех у доброј мери зависити од тога како је организовано и извршено извиђање непријатеља, односно какви су подаци о њему прикупљени. Извиђање је везано за сваку борбену радњу, јер јој редовно претходи и траје целим њеним током, тако да чини њен саставни део. Због тога је корисно изнети кратак приказ узрока који условљавају проблеме у овој активности и мере којима се они решавају или се могу решити.

Каква ће се организација извиђања и тактика његовог извођења применити зависи првенствено од следећих фактора:

— против каквог се непријатеља усмерава извиђачка активност, односно какви су организација и наоружање његових снага, њихов квалитет уопште и каква је његова концепција о вођењу борбених дејстава;

— каквим се снагама располаже и каква су сопствена гледања на вођење борбених дејстава, и

— да ли се борбена дејства воде на властитој или непријатељевој територији.

Анализом тих фактора размотрићемо проблеме који се намећу у организацији и вођењу извиђачке активности у савременим условима и указати на основне мере и поступке помоћу којих би требало тражити њихово решење.

У организацији савремених армија извршен је последњих неколико година читав низ крупних промена. Покретљивост, а самим тим и маневарска способност трупа повећана је неколико пута. Савремене пешадиске дивизије претворене су у моторизоване. Оне су у толикој мери засићене транспортним средствима да савлађивање већих отстојања више не зависи од капацитета железница или издр-

жљивости људства при пешачењу. То је остварено и код осталих родова војске. На моторним возилима, која има у свом саставу, савремена дивизија може за знатно мање времена него класична савладати простор између рејона концентрације, очекујућих рејона и полазних положаја, чак и у случају да се ова растојања повећају као што се то за будући рат претпоставља. Управо због тога неће бити нимало једноставно открити благовремено долазак такве дивизије на одређени фронт, утврдити где се налази, у каквом распореду, кад је кренула, у ком правцу и пратити кретање све до њеног ангажовања у борби. То ће претстављати сложен извиђачки задатак чије би неизвршење редовно довело до изненађења сопствених снага. Штавише, ваља рачунати да ће непријатељ своја дејства организовати и усмерити тако да постигне управо тај циљ.

Може ли се савремена пешадиска дивизија, или нека друга формација, налазити данас на дубини и до 100 км, а да припада снагама првог ешелона, и да се у том својству већ сутра појави на фронту и ангажује у борби? Очито да може, јер је у могућности да то отстојање пређе у току једне једине ноћи. И тај пример показује да ће елемент „изненађење“ — коме за будући рат претскажују још већу улогу и значај него што их је раније имао — забрињавати команданте свих степена. Да би обезбедили сопствене снаге, они ће морати да се више него досада лично ангажују у предузимању мера за организовање извиђачке активности и борбеног обезбеђења уопште.

Одређивати припадност и намену непријатељских снага и предвиђати начин и место употребе на основу дубине њиховог распореда биће у будућем рату веома тешко. Овакве процене биле су могућне и најчешће тачне у току прошлог рата пошто су се тактичке, оперативне и стратешке резерве распоређивале у одређеним границама по дубини. Њихова покретљивост била је ограничена и зато су груписане што ближе фронту — особито тактичке и оперативне резерве. Самим тим било их је лакше открити и пратити њихова даља дејства и на тај начин благовремено проценити непријатељеве намере и спречити изненађење. Повећањем покретљивости створена је могућност да се резерве ешелонирају на већој дубини, што има итекако велики утицај на извиђачку активност.

Велики број најсавременијих борбених средстава која су добили скоро сви видови и родови умногосте мења садржај извиђачких задатака и начин њиховог извршавања. Многа од тих средстава имају такав значај да ће за противну страну претстављати важне објекте извиђања. То значи да број објеката о којима ће се морати прикупљати подаци неће бити мали. Поред тога, извиђање и прикупљање података о тим средствима моћи ће вршити само специјално обучено људство уз употребу одговарајуће техничке опреме.

Најзначајније промене у организацији савремених армија и карактеру вођења борбених дејстава уопште условиле су појава и могућности употребе АБХ оружја. Овај фактор изменио је из основе и садржај извиђачких задатака. Као што ћемо видети, он их је мно-

гоструко повећао и учинио ванредно сложеним. Сама појава АБХ средстава условила је два потпуно нова али врло важна објекта извиђања. Први објект су АБХ средства непријатеља. Њиховом откривању мораће се непрекидно тежити те ће то бити сталан и један од основних извиђачких задатака. Благовременим откривањем непријатељевих АБХ средстава могле би се, у одређеним условима, предузети мере за њихово уништење или бар да се благовремено упозоре сопствене снаге како би предузеле одговарајуће мере заштите. Упротивном, ако би непријатељева АБХ средства и мере за њихову употребу били за нас непознати, наше би снаге биле изненађене, стим што би ово изненађење могло имати неупоредиво теже последице од било ког другог. Други објект извиђања у АБХ смислу биће сопствене снаге и територија на којој се оне налазе. Извиђање тог објекта мораће се, такође, редовно организовати и вршити с циљем да се благовремено открије непријатељско АБХ дејство и идентификују средства његовог напада како би се предузеле одговарајуће мере за отклањање последица. Треба рачунати с тим да извиђање ових објеката неће бити једноставно. Средства за АБХ нападе постала су врло разноврсна. Рејони и места где ће се она прикупљати и припремати за напад могу бити на великим дубинама. Поред тога, непријатељ ће предузимати све мере за њихову заштиту и маскирање.

Значајније су промене и код савремених оклопних јединица. Оне су добиле покретљивија борбена возила, са дебљим и отпорнијим оклопом и јачим наоружањем. Ипак, најзначајнију новину у овом роду чине специјални инфра-црвени уређаји помоћу којих је омогућено да се возилом управља ноћу без употребе обичног светла и да се ефикасно гађа из његових оруђа. Таквим уређајима располажу и артиљериске јединице. На тај начин створена је могућност да те снаге врше ноћне покрете и дејствују на фронту. Ако бисмо за време ноћи извиђали комуникације којима се крећу непријатељске снаге само визуелним осматрањем или прислушкивањем — резултати таквог извиђања не би били задовољавајући. Мало је вероватно да бисмо открили какве су формације у току ноћи уопште пролазиле одређеном комуникацијом. Њихов састав био би нам потпуно непознат. Тачне податке сазнали бисмо тек кад би те формације узеле учешћа у борби, а то би за наше снаге било изненађење. То значи да извиђачки органи који би дејствовали у непријатељевој позадини и јединице које се налазе у непосредном борбеном додиру морају имати одговарајуће уређаје за ефикасно ноћно осматрање. И остали родови добили су или се у њихов састав постепено укључују савременија и ефикаснија борбена средства која умногоме повећавају ефект њиховог дејства, али истовремено отежавају њихово откривање. Ово се нарочито односи на снаге ратног ваздухопловства. Авиони који постижу надзвучне брзине могу базирати на неколико пута већим удаљењима од линије фронта или рејона дејства у односу на удаљења у Другом светском рату, а да то растојање прелазе за ванредно кратко време. Због тога ће прикупљање података о рејонима базирања

непријатељеве авијације и благовремено откривање њеног доласка над сопствене снаге претстављати посебно сложен извиђачки задатак.

Знатан утицај на садржај и обим извиђачких задатака и на начин њиховог извршавања несумњиво ће имати измењени карактер борбених дејстава непријатеља који је условљен могућношћу употребе АБХ борбених средстава. Иако за борбена дејства у таквим условима ниједна армија још нема практична искуства, ипак извршени опити, теоретске разраде и правилске одредбе дају већ сада довољно конкретно и одређено основне елементе по којима ће се она организовати и водити. Ево само оних поставки и захтева који највише утичу на извиђачку активност. У чему је њихова суштина?

Могућност да једна или друга зарађена страна може употребити АБХ борбена средства условљава да се у свим видовима борбених дејстава врши што веће рашчлањивање снага. Сматра се да се једино целисходним ешелонирањем снага по фронту и дубини може избећи подметање рентабилних циљева под непријатељски АБХ удар. Овај захтев умногоме повећава не само простор извиђања него и број објеката који ће се морати откривати. Ако се још узму у обзир све мере маскирања које ће противничка страна предузимати да прикрије своје снаге и средства — укопавање, коришћење природних и техничких маски, држање резерви на максималним дубинама стим да и оне буду рашчлањене по простору итд. — тада ће се увидети да већ сам тај фактор из основе мења организацију извиђања у целини.

Размотримо ово питање на примеру дивизије у одбрани. У класичним условима пешадиска дивизија поседала је одбранбену зону по фронту 10—15 км, а по дубини око 10 км. То значи да су се борбени делови дивизије, са ојачањима, распоређивали на простору од 100—150 км². Тада се тежило стварању што већих густина живе силе и борбених средстава на тежишним правцима. То је олакшавало организовање извиђања. Било је довољно неколико извиђачких дејстава да би се идентификовали пукови те дивизије и открило да ли се налазе у првом или другом ешелону. Одбранбена зона дивизије могла се у целини фотографисати из ваздуха скромним снагама и средствима и за релативно кратко време. Анализом тих података противник је релативно лако проценио груписање снага и открио систем одбране дотичне дивизије, пронашао где су јака, а где слаба места у том систему и какве су непријатељеве могућности уопште. То је нападачу било довољно да за претстојећи напад изабере најцелисходнију форму маневра.

Међутим, већина армија у свету предвиђа данас да ће дивизија, у просеку, организовати одбрану на фронту ширине 20—30 км, а дубине до 30 км. Не гомилати снаге на малом простору и не потурати нападачу рентабилне циљеве за АБХ напад, биће основна тежња браниоца. У том циљу вршиће се рашчлањивање снага по фронту и дубини што значи да ће се борбени делови дивизије распоређивати

на знатно већем простору чија ће површина достизати 600—900 км². Постављати захтев да се таква одбранбена зона у целини фотографичке из ваздуха било би нереално. Поред тога биће знатно теже откривати и идентификовати све делове дивизије, јер их је по броју много више. Ово проистиче и из њене организације пошто, уместо ранија три пешадиска пука, дивизија сада може имати већи број мањих борбених група таквог састава да су оспособљене за потпуно самостално дејство. Па кад би баш и успео открити распоред свих делова дивизије браниоца, нападачу то још увек не би било довољно уколико не би обезбедио непрекидно праћење тих снага. Њихова им покретљивост омогућује да за кратко време изврше промену распореда и да се појаве на сваком месту где би одбрана била угрожена. То значи да ће се у нападу извиђачким органима постављати захтев да благовремено открију све делове непријатеља на целој дубини његовог борбеног распореда и да непрекидно прате даље кретање и дејство тих снага све до њиховог ангажовања у борби.

Организација и форме вођења нападних дејстава такође су измењене. Да поменемо само оне поставке које највише утичу на извиђачку активност супротне стране. У чему је њихова суштина? Више се не претпостављају дуготрајне припреме нападних дејстава као некад, кад је нападач доводио снаге у очекујуће рејоне, затим поседао и уређивао полазне положаје, а напад припремао дуготрајним организациским процесом на свим степенима. Уместо тога нападачеве снаге прелазиће у напад такоређи из покрета. Целокупно организовање и припрема напада вршиће се по кратком поступку, у кратком временском периоду. Препоручује се да се до почетка напада борбени додир одржава слабијим снагама, а да се главне снаге намењене за напад држе рашчлањене и у дубини (која може бити знатна), одакле би непосредно излазиле на полазне положаје и после кратке припреме прелазиле у напад. Сматра се да се све те радње могу обавити у току једне једине ноћи. Захтева се да се покрети јединица врше претежно ноћу, стим да се у току ноћи врше и напади. Препоручује се да се ноћни напади изводе и највећим формацијама закључно са армијом.

Према томе, извиђање нападачевих снага неће се моћи вршити по досадашњој шеми. Браниоцу неће бити довољно ако му се обезбеде подаци само о оним нападачевим снагама које се налазе у непосредном борбеном додиру и на ближој дубини. На основу само тих података тешко би се могле предвидети намере нападача и вероватни план дејства. Самим тим бранилац би био у неизвесности све до почетка напада, па и после тога. Значи, да ће се извиђању постављати захтев да после откривања почетног груписања непријатељевих снага обезбеди праћење њиховог кретања и свих мера које нападач до почетка и у току напада буде предузимао. Извиђање објеката у непријатељској дубини добило је, дакле, како у нападу тако и у одбрани знатно већи значај, стим што је дубина до које је неопходно вршити извиђачку активност повећана неколико пута.

*
* *
*

Мере које се у појединим армијама предузимају на припреми извиђачке активности прилично су различите. Оне су условљене разликама у концепцији вођења рата, организацији јединица и техничким могућностима. Занимљиво је размотрити решење које је прихваћено у армијама водећих блоковских сила и појединим армијама из састава тих блокова. Суштина тог решења заснива се на преносењу целокупне извиђачке активности на авијацију, на јаке мотомеханизоване и оклопне извиђачке формације и на специјализоване техничке извиђачке јединице.

За главног носиоца извиђачке активности они предвиђају авијацију. Знатан дес њиховог ратног ваздухопловства чине посебне авио-извиђачке јединице. У неким армијама делови извиђачке авијације укључени су и у органски састав јединица копнене војске. Њихова је намена да врше тзв. тактичко извиђање. Сада се предузимају мере за даље усавршавање техничких средстава за ефикасније извиђање из ваздуха. Посебни уређаји за стерео, колор и електронско аерофотографисање, као и инфра-црвени уређаји већ су усавршени у толикој мери да се уводе у опрему извиђачке авијације. Они умногоме повећавају њен ефекат и омогућују јој дејства без обзира на временске и метеоролошке услове.

За извиђачку активност копнене војске предвиђају се јаке мотомеханизоване или оклопне извиђачке формације. Пешадиске дивизије тих армија имају у органском саставу мотомеханизоване извиђачке батаљоне, а у неким армијама и пукове. Уколико се у дивизији предвиђа такав батаљон, онда се у органском саставу корпуса предвиђа мотомеханизовани или оклопни извиђачки пук. Основна намена тих јединица је борбено извиђање на фронту, а поред тога да продиру у противников распоред и борбом откривају његове снаге. Таквој намени прилагођена им је и формација. Формиране су тако да у свом саставу имају све делове за самостална дејства — пешадију на оклопним возилима, тенкове, самоходну и пав артиљерију, пионире и др. Ангажовање целе такве јединице — батаљона или пука — уз подршку авијације на извршењу једног извиђачког задатка, нормално се предвиђа.

Посебно важна улога у извиђачкој активности придаје се специјализованим техничким извиђачким јединицама. Око техничких средстава која су у извиђању нашла широку и ефикасну примену створене су посебне формације на које се преносе одговарајући извиђачки задаци. Од већег значаја свакако су радарске јединице намењене за откривање циљева у ваздуху. Радар као средство за откривање објеката усавршен је у толикој мери да може ефикасно откривати и идентификовати објекте и на земљи. Развојем радио-прислушних и гониометарских јединица развијен је посебан вид извиђачке активности који је усмерен на прислушкивање и праћење

непријатељских веза, односно на пријем свега оног што се преко тих веза преноси. Поједини родови војске, као артиљерија, инжињерија и АБХ јединице, добили су таква техничка средства која су им омогућила да својој извиђачкој активности дају претежно технички садржај.

Изложеним мерама испуњавају се захтеви извиђачких дејстава само у одређеним условима које водеће блоковске силе вероватно претпостављају. Оне очито рачунају на вођење борбених дејстава на пространим ратиштима по ширини и дубини, на вршење дубоких и брзих продора, на постојање већих и неконтролисаних међупростора, на постизање изненађења и на вођење борбених дејстава изван сопствене државне територије. Изложене мере за њих су прихватљиве и реалне јер их могу и материјално обезбедити. Међутим, за мање армије које у рату не би имале шире претензије од одбране властите земље и које располажу скромнијим материјално-техничким средствима, такве мере и решења у целини не би били у складу са њиховим потребама и могућностима. Самим прихватањем такве концепције вођења извиђачке активности без њеног потпуног материјалног обезбеђења не остварује се циљ коме се тежи. С друге стране, дословна примена такве концепције уз ограничена материјално-техничка средства учинила би извиђачку активност неефикасном.

Иако мере које предвиђају водеће блоковске силе за организовање извиђања изгледају ефикасне, ипак и оне имају одређене слабости. У чему се те слабости огледају? Већ је наглашено да више није довољно само открити непријатељске снаге које се налазе у његовој дубини, већ да их треба непрекидно пратити, јер ће се једино на тај начин моћи благовремено предузети најцелисходније мере за паралисање њиховог дејства. Ако се извиђање непријатељеве позадине ставља искључиво у задатак авијације, тада његово извршење захтева заиста велики број авио-полета. Очито је да такву могућност може остварити само врло мали број армија које имају јаке ваздухопловне снаге. Сем тога, кад би неко тај захтев и могао остварити, било би ипак рискантно ослонити се само на податке добијене авиоизвиђањем тј. на податке из једног јединог извора. Аерофотоснимци могу открити много занимљивих објеката и пружити доста података, али и поред усавршених техничких средстава на њима је још увек тешко, а често и немогућно, брзо утврдити да ли су то стварни или лажни објекти. Другим речима, ако се подаци добијени авиоизвиђањем не би проверавали, може се доћи у заблуду о стварним и лажним непријатељевим објектима односно о његовим мерама за маскирање. То не значи негирање или умањивање важности извиђања из ваздуха, већ само указивање на његове одређене недостатке.

Што се тиче оклопних и мотомеханизованих извиђачких формација, оне могу бити супериорније само на одговарајућем земљишту које је довољно комуникативно. Међутим, на земљишту које не испуњава тај услов њихова се употребљивост и ефекат дејства до-

воде у питање. Па чак и онда кад је земљиште комуникативно, њихово удаљавање од главних снага биће ограничено. И поред своје маневарске способности и солидног наоружања оне би вероватно биле брзо уништене при дубљим продорима у непријатељев борбени распоред где не би имале ослонац на своје главне снаге. Оне се не могу дуже одвајати од своје главнине и због тога што би се довело у питање њихово снабдевање горивом, мазивом и осталом техничком опремом. Сем тога, њима је неопходна још и непрекидна ваздушна подршка јер су примамљив циљ за непријатељску авијацију.

У страниј војној литератури говори се и о другим мерама које се препоручују за припрему и обезбеђење извиђачке активности, али за разматрања у овом чланку оне су од мањег значаја.

При решавању проблема извиђања треба полазити од тога да предвиђена организација буде усклађена са условима у којима ће се водити борбена дејства и да су снаге и средства које захтева та делатност у складу са материјално-техничким могућностима. Самим тим, за све армије није прихватљива једнообразна организација пошто су њихове могућности различите. У решавању овог питања свакако је од највећег значаја како у одређеним условима најефикасније искористити постојеће могућности да би се обезбедила таква извиђачка активност којом ће се благовремено откривати и непрекидно пратити стање, могућности и намере непријатеља, а властите снаге обезбедити од изненађења и солидним познавањем непријатеља омогућити њихова најцелисходнија употреба.

:

* *

При разматрању организације и тактике извиђања у савременим условима не сме се губити из вида да нови карактер борбених дејстава, повећани простор и број објеката који ће се извиђати, односно о којима ће се прикупљати подаци, захтевају да извиђачку активност врши свака јединица без обзира на свој састав и припадност. То значи да ће се организација и вођење извиђачке активности заснивати на употреби свих јединица, а не само одређених извиђачких формација. Преношењем извиђачке активности искључиво на посебне извиђачке јединице, макар оне биле јаке по саставу и најсавременије опремљене, довело би се у питање испуњење основних захтева постављених извиђању.

За мале и технички недовољно развијене земље била би потпуно реална и довољно ефикасна таква организација извиђања која би обезбеђивала непрекидан и сигуран контакт са непријатељским снагама првог ешелона које дејствују на фронту и непрекидно осматрање важнијих рејона и комуникација у његовој позадини, као и свих снага које су ту распоређене. Свакако да би се при таквој организацији извиђања извршило и целисходно разграничење основних извиђачких задатака у складу са могућностима одређених јединица,

у циљу најекономичнијег искоришћења расположивих снага, и да би се предвидела таква тактика вођења извиђачких дејстава којом се обезбеђује ефикасност у прикупљању података.

При тако замишљеној организацији борбена извиђања су основа извиђачке активности на фронту и она се у целини преноси на пешадиске и оклопне јединице. Те јединице извршавале би следеће извиђачке задатке:

- извиђање непријатељских снага које се налазе у непосредном борбеном додиру;
- извиђање маршрута и маршевских циљева;
- извиђање непосредних међупростора у сопственом борбеном распореду и
- извиђање рејона сопственог распореда и позадине својих снага.

Сви ти задаци најбоље ће се извршити ако се из састава пешадиских и оклопних јединица формирају одговарајући извиђачки органи — осматрачнице, извиђачке патроле, извиђачке групе и извиђачки одреди. Начин дејства тих органа је различит и зависи од задатка и других услова. Ту долазе у обзир осматрања, извиђачки препади и насилна извиђања на предњем крају непријатељевог борбеног распореда, а у међупросторима сопственог борбеног распореда, пре свега, заседе.

Најлогичније је да сва извиђачка дејства, усмерена против непријатељских снага које се налазе у непосредном борбеном додиру, врше управо пешадиске и оклопне јединице. Нема потребе да се за те задатке предвиђају неке посебне формације, јер би то било некорисно расипање снага. С друге стране, само пешадиске и оклопне јединице могу обезбедити довољно снага и средстава који ће бити неопходни за одржавање активног контакта са непријатељем и на тај начин благовремено откривати свако његово дејство или промену у његовом борбеном распореду. Извршавајући те задатке, оне ће истовремено вршити и сопствено борбено обезбеђење. У условима повећаних могућности изненађења управо ће борбено обезбеђење имати посебан значај и бити стална обавеза јединица свих родова, од најмањих до најкрупнијих формација, без обзира на место и улогу коју имају у борбеном поретку. Могућност дејства непријатељских снага не само с фронта него и ваздушних десаната и убачених делова у позадини чиниће тај задатак подједнако важним како кад јединица напада, брани се или маршује, тако и кад се налази у резерви или на одмору. А да би се у потпуности испунила намена која се извиђањем организованим у ту сврху жели постићи, неопходно је да оно буде кружно, обраћајући посебну пажњу контролисању непосредних међупростора у циљу спречавања непријатеља да кроз њих убације своје делове и дејствује на бокове и из позадине.

Извиђање непријатељеве позадине може се најуспешније вршити специјализованим извиђачким органима и партизанским одре-

дима и групама. У њој се на најпогоднији начин распоређује довољан број извиђачких органа чијим ће се дејством обезбедити благовремено откривање и увид у распоред непријатељевих снага, праћење њиховог кретања и мера које он предузима. Разумљиво је да се тако обимни задаци могу извршити само ако, поред задовољења осталих услова, извиђачки органи зналачки изабере места са којих ће најефикасније моћи да извиђају. То су, пре свега, раскрснице главних друмова, теснаци, прелази преко река, превоји и сви они објекти на земљишту који непријатеља присиљавају да своје кретање каналише.

Већ је било речи о томе да извиђачка дејства у непријатељевој позадини, због својих специфичности и ванредно сложених услова под којима ће се вршити, траже за ту сврху специјално организоване, обучене и опремљене извиђачке јединице. Међутим, то не би могле бити јаке мотомеханизоване формације јер, и поред своје јачине, оне ипак не би биле довољно ефикасне кад су у питању извиђачка дејства. Ефикаснији резултати могу се постићи малим, специјализованим извиђачким јединицама под условом да имају потребну техничку опрему и да се целисходно употребе. Код њих је од нарочитог значаја то да буду што покретљивије, наоружане лаким али ефикасним оружјем (аутоматима и аутоматским пушкама), имају довољно оптичких средстава за дневно и ноћно осматрање, техничких средстава за АБХ извиђање и лаких радиосредстава за одржавање везе. Из њиховог састава формирао би се већи број мањих извиђачких група, што би требало да буде основни начин њихове употребе.

Разумљиво је што у састав таквих извиђачких органа треба одређивати специјално одабрано, обучено и опремљено људство. Од њих ће се тражити велика сналажљивост, јер ће дејствовати потпуно самостално, без ослоња на сопствене снаге, и под ванредно тешким условима. Њихова издржљивост, обученост, специјална опрема и наоружање — били би једини ослонац на који би могли рачунати. За то би коришћење богатих искустава која о таквим дејствима имамо из НОР-а могло бити ванредно драгоцено.

Упућивање таквих извиђачких група у одређени рејон у непријатељевој позадини могло би се вршити на више начина. Ту долази у обзир њихово остављање у одређеним рејонима пре него што стигну непријатељеве снаге, затим убацивање кроз његов борбени распоред, при чему би се користили непосреднути међупростори и, на крају, пребацивање ваздушним путем — падобранима и хеликоптерима.

Команда која организује извиђање и формира такав извиђачки орган одређује његов састав, рејон дејства, начин пребацивања у тај рејон и задатке које ће овај орган извршавати. Мада састав органа у првом реду зависи од тих задатака, ипак су најпогодније мање извиђачке групе, од свега неколико људи, снабдевене одговарајућим техничким средствима. Наиме, мања група ће се лакше провлачити кроз непријатељев распоред и моћи ће непримећено извиђати одређене објекте. Ако се предвиђа да ће извршавати комбиноване извиђачке

задатке, она то може учинити само ако је мешовитог састава, тј. ако се у њу укључе и одговарајући специјалисти са потребном техничком опремом. По свему судећи, то ће се у пракси врло често дешавати. Под повољним условима у непријатељеву позадину могао би се упућивати и јачи извиђачки орган који би се тамо поделио на већи број мањих група и организовао извиђање одређене просторије или већег броја објеката истовремено.

Опредељивање за извиђачке органе релативно малог састава, лаке опреме и наоружања већ унапред опредељује и основни начин њиховог дејства. То ће бити осматрање, заседе и мањи извиђачки преподи. Извиђачке групе биће утолико корисније и ефикасније уколико дуже остану неоткривене, а тај је захтев такође један од основних фактора који утичу и на њихов састав и на начин дејства.

Може се поставити питање на основу чега треба одређивати број извиђачких органа за дејство у непријатељевој позадини и на коју би их дубину требало упућивати? У одговору на то питање огледа се умешност планирања извиђачких дејстава. Унапред одређивати њихов број за поједине степене јединица или у односу на простор који ће извиђати не би било целисходно. Проценом властитих могућности, простора, броја објеката које треба извиђати и, на крају, непријатеља као најважнијег елемента — доћи ће се до закључка колико ће таквих органа у конкретној ситуацији бити потребно. Иако је разумљива тежња да се ефикасно извиђање оствари на што већој дубини у непријатељевој позадини, ипак је за овакве извиђачке органе нужно да постоји приближна граница отстојања до којих се могу упућивати и која ће бити у складу са њиховим могућностима. Треба имати у виду и то да ће се они у непријатељевој позадини кретати претежно пешке. Самим тим њихове могућности за брзо савлађивање простора, нарочито под таквим специфичним условима због којих ће бити принуђени да се крећу углавном ван комуникација, биће у приличној мери ограничене. Имајући све то у виду може се сматрати да ће основни захтеви бити задовољени ако би се извиђачке групе из састава пешадиских дивизија упућивале на дубину до 50 км. То је и граница до које се могу налазити делови првог ешелона непријатеља који ће интересовати команду дивизије. Уколико би се на том отстојању откриле непријатељске снаге које наилазе из веће дубине, команда дивизије имала би довољно времена да предузме одговарајуће мере. За упућивање на већа отстојања долазе у обзир у првом реду групе које би се пребацивале ваздушним путем, а које би извршавале одређене извиђачке задатке за рачун виших команди.

Разумљиво је што формациске извиђачке јединице не би биле довољне за формирање толиког броја извиђачких група. Тај ће се проблем оштрије појавити код виших оперативних јединица које ће организовати извиђање на знатно већој дубини непријатељеве позадине. Он се најуспешније може решити ангажовањем мањих и већих партизанских група и одреда који и иначе дејствују у позадини непријатеља. То значи да би до одређених дубина извиђале извиђачке групе оперативних јединица, а даље, на већим дубинама, партизанске јединице.

Извиђањем из ваздуха прикупљају се подаци првенствено о оним објектима које не би могли извиђати други органи. Тиме се не запоставља извиђачка авијација, јер она остаје итекако важан чинилац у вршењу извиђачке активности у целини и један од најважнијих извора података. Међутим, њу треба усмеравати на извршавање оних извиђачких задатака који су у складу са њеним могућностима и који имају посебан значај, а особито су важни и хитни.

Јединице осталих родова врше у основи техничка извиђања у циљу прикупљања података о оним снагама непријатеља, наоружању, опреми или другим објектима који су првенствено потребни са аспекта тих родова.

Таквом организацијом и поделом задатака може се остварити већа и ефикаснија извиђачка активност него кад се све сведе само на авијацију и јаке мотомеханизоване извиђачке јединице, односно на свега једну јединицу у оквиру одређене формације. А колико је лакше ратовати против непријатеља о коме се располаже разноврсним подацима у довољној количини, најубедљивије нам указује безброј примера из Народноослободилачког рата кад је наша Армија, захваљујући, поред осталог, и тој чињеници једнаким или чак слабијим снагама успешно тукла, бројно јаче и боље наоружане окупаторске и квислиншке јединице.